

Huckin N. Thomas Critical Discourse Analysis / Tom Miller. Functional Approaches to Written Text : Classroom Applications. United States Information Agency, Washington D.C., 1997. 78-92. <https://bpb-ap-se2.wpmucdn.com/thinkspace.csu.edu.au/dist/c/3891/files/2020/10/Huckin-1997.pdf>

Stibbe, Arran (2014). An Ecolinguistic Approach to Critical Discourse Studies. Critical Discourse Studies, 11(1), 117-128.

<https://eprints.glos.ac.uk/1059/1/An%20Ecolinguistic%20Approach%20to%20Critical%20Discourse%20Studies.pdf>

УДК 330.342.146+502.1]"713"

Рябоконт Іван,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ivan.ryabokon@kneu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2005-6576>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: ГАРАНТІЇ ТА НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Військова агресія Росії проти України призвела до серйозних негативних наслідків, зокрема: значних людських втрат, ушкодження екологічних систем, руйнування металургійних і хімічних підприємств, гідротехнічних споруд, забруднення водойм та ґрунту, пошкодження інфраструктури України тощо. Частина населення була вимушена покинути власні домівки. Внаслідок руйнувань значна кількість підприємств зупинили роботу. Цей процес також призвів до зростання рівня безробіття.

Залежно від фактичного падіння рівня споживання громадян та різних сценаріїв реагування (жорстка економія, монетизація дефіциту тощо), рівень бідності може стрімко зрости. Це призведе до радикальних змін щодо програм соціальної допомоги населення.

Актуальність теми забезпечення соціально-економічних та екологічних прав людини полягає в тому, що це є необхідною умовою гідного життя. Порушення зазначених прав може мати серйозні наслідки, включаючи загрозу життю і вивід населення за межу бідності.

На сучасний момент, через наслідки військової агресії, все частіше виникають складнощі у забезпеченні соціально-економічних прав людини, а саме:

1. Фундаментальних прав - право на життя та право на недоторканість особи.
2. Право на належний рівень життя (житло, одяг достатнє харчування тощо).
3. Право на соціальне забезпечення (пенсії, виплати на випадок безробіття, хвороби, інвалідності та інші соціальні виплати і пільги);
4. Право на працю, якість трудового життя (гідні умови праці, справедливу оплату праці, безпеку на роботі, відпочинок тощо).
5. Право на освіту та охорону здоров'я, включаючи доступ до якісної медичної допомоги та ліків.
6. Право на правову допомогу тощо.

Протягом періоду поствоєнного відновлення очікується, що тимчасові заходи, такі як загальні субсидії на енергоносії, будуть скасовані, тарифи та вартість інших базових потреб зростуть, і це буде відображено у новому прожитковому мінімумі. Повне врахування вартості базових потреб значно вплине на витрати, оскільки очікується, що понад 70% населення матимуть доходи нижчі за фактичний прожитковий мінімум.

Для вирішення вказаних проблем необхідно забезпечити належну нормативно-правову базу та імплементацію міжнародних договорів. Заходи забезпечення гарантій дотримання соціально-економічних та екологічних прав людини в умовах поствоєнного відновлення можуть здійснюватися в наступних напрямках:

1. Впровадження ефективної системи моніторингу та оцінки впливу мілітарного впливу на довкілля з метою виявлення найбільш проблемних зон.

2. Розробка та прийняття спеціальних законів та нормативно-правових актів, які забезпечать реалізацію прав людини на соціальне забезпечення, економічні гарантії.

3. Розробка та запровадження спеціальної програми з відновлення природних екосистем та біорізноманіття на територіях, що зазнали мілітарного впливу.

4. Встановлення чітких норм та правил для підприємств та організацій щодо поводження з наслідками воєнних дій, відходами та іншими видами забруднення навколишнього середовища.

5. Зміцнення системи екологічної освіти і поводження з небезпечними речовинами та підвищення рівня свідомості населення щодо екологічних проблем і заходів реагування на них.

6. Заходи із сприяння поверненню незаконно переміщених (викрадених) з окупованих територій громадян України.

7. Забезпечення відповідного фінансування та моніторингу цільового використання коштів для реалізації вищевказаних заходів шляхом створення спеціального інституціонального механізму.

Під час періоду відновлення необхідно розробити програми, які стимулюватимуть зайнятість та сприятимуть поствоєнному відновленню. Щоб посилити гнучкість системи відновлення, необхідно застосовувати цифрові технології, зокрема, штучний інтелект, хмарні та онлайн-рішення.

Витрати на відновлення робочих місць можуть включати, зокрема, компенсацію роботодавцям за зайнятість вразливих соціальних груп, надання допомоги для переїзду, надання допомоги з метою стимулювання самозайнятості тощо.

Основні засади відновлення та відбудови полягають у ретельній оцінці технічних результатів та поетапному вкладенні інвестицій за попередньо визначеним пріоритетом.

Мета подальших досліджень полягає в формуванні цілісної системи забезпечення гарантій дотримання соціально-економічних та екологічних прав людини в умовах поствоєнного відновлення, структуризації і удосконаленні її компонентів.

Список літератури

Вплив кризи в Україні на сферу праці: попередні оцінки. Міжнародна організація праці.
URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/documents/briefingnote/wcms_844295.pdf (дата звернення: 27.10.2023)

Звіт “Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення України”. Міністерство фінансів України: URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-oczinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_-ukr-1.pdf (дата звернення: 27.10.2023)

Фактичний розмір прожиткового мінімуму у 2021–2022 роках. Міністерство соціальної політики України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 27.10.2023).